

Lý Lạc Long

Nói Dối hay Nói Thật

"Cái lưỡi không xương nhiều đường lắt léo" và chỉ với ba tắc lưỡi, con người có thể bóp méo mọi việc, mọi sự vật, mọi hiện tượng. Hơn một thế kỷ trước, nhà văn Mỹ Mark Twain đã viết: "Người ta giả dối bất cứ lúc nào, cả trong lúc thức và lúc ngủ, trong lúc buồn và lúc vui. Nếu bạn giữ được cái lưỡi (không nói), thì sự giả dối cũng chuyển qua những hình thức khác". Sự giả dối giống như một thứ kỹ năng, tồn tại trong mọi cá nhân và được chúng ta sử dụng hết sức thoải mái. Không những chỉ có trên phim ảnh hay các ấn phẩm văn học, nghệ thuật ... mà sự dối trá hiện diện chung quanh chúng ta dưới dạng này hay dạng khác, bằng hình thức này hay hình thức khác. Đã là con người, thì không ai tránh khỏi nói dối. Nói dối chơi, nói dối thật, nói dối để trốn nợ, để khỏi đi dự tiệc tùng vì tốn tiền, nói dối để khỏi gặp mặt một người mà mình ghét trong đám bạn bè, nói dối để che mặt cảm nghèo hay kém sút hơn người khác, để không phải đi làm, để... v.v. Nói chung thì có hàng ngàn, hàng vạn lý do khiến cho người ta nói dối.

Những năm gần đây, đã có một số nghiên cứu khoa học mà kết quả hình như cũng ủng hộ quan điểm của Mark Twain. Năm 2004 nhà tâm lý học Robert S. Feldman ở Đại học Massachusetts tiến hành một thí nghiệm để đo lường sự nói dối. Feldman đã ghi âm lên các sinh viên khi nói chuyện với người lạ, sau đó phân tích băng ghi âm và tính toán số lần họ nói dối. Hơn 60% đối tượng có biểu hiện nói dối trong khoảng thời gian mỗi 10 phút. Mức độ dối trá được sắp xếp từ thoải phòng cho đến bịa đặt. Và Feldman nhận xét là nam giới và nữ giới có tần suất nói dối như nhau, nhưng trong khi phụ nữ có khuynh hướng giả dối để đối tượng yên tâm thì sự giả dối của phái mạnh cốt để tự an ủi mình.

Trong một nghiên cứu khác do chuyên gia David Knox và Caroline Schacht ở Đại học Carolina tiến hành, có đến 92% sinh viên thú nhận đã nói dối với người tình hiện tại hoặc trước đây. Trong khi từ lâu người ta đã biết rằng nam giới thường có xu hướng nói dối về số lượng các cuộc "chinh phạt tình ái" trong quá khứ, thì một nghiên cứu mới đây cho thấy phụ nữ lại thường không trung thực về mức độ kinh nghiệm tình dục. Khi được yêu cầu hoàn thành bản tham vấn hành vi và thái độ tình dục bản thân, các đối tượng nghiên cứu là nữ cho biết chỉ có hai "cuộc tình" đi qua trong đời, trong khi kết quả từ máy phát hiện nói dối cho thấy kết quả thực nhiều hơn.

Những đơn cử trên đây chỉ là vài điển hình về sự giả dối mà khoa học ghi nhận. Nhưng ngay cả các nghiên cứu về sự giả dối cũng có thể có kết quả... không thật. Máy "dò nói dối" là một thí dụ cụ thể. Theo lý thuyết thì chỉ việc yêu cầu người cần được kiểm tra ngồi xuống ghế với một bó dây dẫn điện cùng với kim loại và để cho khoa học làm "trọng tài" quyết định đối tượng là "nói dối hay nói thật". Dĩ nhiên, là máy dò nói dối không thể biết được một người đang nghĩ gì. Steven Aftergood thuộc Liên đoàn Khoa học Mỹ giải thích: "Máy dò nói dối là sự diễn dịch một thiết bị tưởng tượng thành công nghệ. Cái mà máy dò đo không phải là sự thật và sự dối trá, mà là sự... toát mồ hôi và hệ hô hấp". Lịch sử của những "máy dò nói dối" bắt đầu từ năm 1895, và Cesare Lombroso là người đầu tiên sử dụng một thiết bị như vậy. Nhưng mãi cho tới khoảng 1914-1915, thì Vittorio Benussi, Harold Burt và William Marston mới chế tạo máy để đo lường sự tương quan giữa sự thay đổi về áp huyết và hô hấp với hành vi nói dối. Năm 1921, John Larson sáng chế ra một dụng cụ có khả năng ghi liên tục áp huyết, hô hấp và nhịp tim. Năm 1926, Leonarde Keeler chế tạo máy dò nói dối ghi tim mạch bằng cách hoàn thiện những thiết bị trước đó. Năm 1936, Walter Summers thiết kế máy đo những thay đổi về điện trên da. Những năm gần đây hơn là các thiết bị đánh giá căng thẳng tâm lý, đo tần số của giọng nói từ các băng ghi âm. Và gần đây nhất thì các nhà khoa học đã làm ra

loại máy dò nói dối mới nhất, đo lường sự thay đổi về nhiệt độ quanh hốc mắt với tỷ lệ thành công được cho là đạt 83%. Tuy nhiên, liệu loại máy mới này có đáng tin cậy hơn so với máy dò thông thường (đo tim mạch, đồ mồ hôi, hô hấp) hay không thì vẫn còn... bỏ ngỏ. Tóm lại, thì kết quả từ các loại máy "dò nói dối" cũng có thể ... dò không đúng sự thật và vấn đề vẫn đang còn được tranh luận.

Ngoài các loại máy dò nói dối kể trên thì người ta còn dùng các phương pháp khác như " xem xương sọ", hay các biểu hiện trong đời sống đạo đức của một cá nhân trong quá khứ để thẩm định sự thành thật hay giả dối . Và trong lịch sử người ta dùng đến cả dược phẩm. Người bị tình nghi được chích các loại thuốc an thần bao gồm scopolamine, sodium amytal và sodium pentothal, với hy vọng là những dược phẩm này có thể tác động tới não bộ, làm cho đối tượng không thể cố tình nói dối. Nói chung những loại dược phẩm này làm cho nạn nhân mất khả năng kiểm soát về những điều họ nói. Tuy nhiên, kết quả thường là những chuỗi lời nói lấp bắp chứ không phải "sự thật". Vào năm 1963, Toà án Tối cao Mỹ tuyên bố sử dụng các loại thuốc này là một hình thức tra tấn và phương pháp "dò sự thật bằng thuốc" này được phán quyết là trái với hiến pháp.

Vì sao con người lại "giả dối" ? Một phần vì giả dối là một phương tiện giúp cho sự thành công trong quá trình sinh tồn của chúng ta. Loài người từ thời đại tiền sử đã sử dụng giả dối để có thể tồn tại và phát triển trong những cuộc chiến dai dẳng vì sự sinh tồn, giả dối đã là một động lực thúc đẩy sự tiến hóa. Dối trá để giúp nhau và dối trá ngay cả với chính bản thân mình, giả dối một sản phẩm tài năng được gây dựng từ não bộ, giúp chúng ta chấp nhận hành vi gian lận của chính bản thân và tha nhân.

Trong đời sống thực tế ,chúng ta thỏa hiệp chấp nhận và đồng ý với các dạng giả dối không lời như xử dụng mỹ phẩm, tóc giả, phẫu thuật thẩm mỹ, quần áo và những dạng trang trí khác để cải trang bề ngoài thực của mình. Chúng ta lợi dụng các hương thơm nhân tạo để đánh lạc hướng dấu vết mùi hương thật của cơ thể. Chúng ta có thể khóc với những giọt nước mắt cá sấu, làm giả một số cơ quan và phôi bày đồ "giả" trước bàn dân thiên hạ.... Những điều này chỉ là một phần nhỏ của tấm thảm giả dối khổng lồ nhằm che đậy, trang trí cho bản chất không trung thực của chúng ta. Nếu sự thật trần trụi này làm cho mọi người cảm thấy khó chịu, thì chúng ta có thể tự an ủi là loài người không phải là loài duy nhất biết khai thác "sự giả dối" để bào chữa và biện minh cho hành vi giả dối của mình. Cây cối và nhiều loài động vật có thể liên lạc với nhau bằng thứ âm thanh "ảo", phô bày các nghi thức tiếp cận, màu sắc, hóa chất lan truyền trong không khí và cả những phương thức chưa được biết khác, mà theo các nhà sinh vật học thì mục đích vẫn là chuyển tải thông tin và lừa phỉnh nhau. Một số loài hoa tỏa hương quyến rũ ong bướm, côn trùng để ăn thịt. Rắn đuôi chuông ngoe nguẩy chiếc đuôi như con giun để đánh lừa con mồi. Loài nhện nước tạo sóng để thu hút đàn cá đến và tóm lấy nạn nhân bằng ngón nghề điêu luyện của nó. Và một số loài động vật khác có khả năng gửi đi những thông điệp không chính xác để đánh lừa đối tượng....

Một số người khác như các nhà luân lý học, đạo đức học và hầu hết các tôn giáo ... thì xem giả dối như là một điều " tội lỗi" của loài người và nên tránh .Quan điểm của họ là : "Nghĩ thật, nói thật và làm với tất cả sự chân thật là những hình thức của sự thành tín đối với bản thân, đối với Trời và đối với thiên hạ. Nếu đã dối với lòng mình, dối với sự kiện, dối với Trời Đất, dối với thiên hạ thì công việc nhỏ hay lớn gì cũng sẽ không đi đến đâu." Và theo họ thì bất cứ cái gì xây dựng trên sự giả dối, dù có thành công cũng chỉ là tạm thời chẳng khác nào xây lâu đài trên bãi cát. Sự sụp đổ tàn lụn chỉ là vấn đề của thời gian. Nói chung, thì chủ trương của những người này "thành thật là đường lối tốt nhất" (honesty is the best policy). Những người theo Phật giáo đều biết "không nói dối" là một trong "Thập thiện nguyện" của đạo Phật, nhưng "nói dối" để cứu khổ cứu nguy cho chúng sanh thì theo đạo Phật lại là không có tội (?). Bàn luận xa và sâu hơn nữa về những quan điểm này là một vấn đề rộng lớn và có lẽ sẽ tùy thuộc vào trình độ hiểu biết, suy nghĩ và nhân sinh quan của mỗi người.

Trong cuộc sống thực tế hàng ngày, một người phải đối diện với việc "nói thật hay nói dối" rất thường xuyên. Từ việc giả dối nhỏ như nghe chuông điện thoại reo nhưng không bắt để né tránh nói

chuyện một người nào đó cho đến những việc dối trá lớn và nghiêm trọng hơn như vì lợi ích cho bản thân hay cho tập thể có liên hệ mật thiết với chúng ta như: gia đình, bạn bè, hăng xướng, cộng đồng ... Chúng ta phải luôn cân nhắc giữa "giả dối và thành thật" để bảo vệ mình và cạnh tranh với đối phương. Nghề nghiệp đôi khi buộc một người không thể nói "sự thật" (mà họ biết) như trong thương trường, chính trường, chiến trường... để giữ lợi thế cho "phe nhà".

Tóm lại, cuộc sống thực tế của thế nhân đầy đầy những mâu thuẫn, nói dối hay nói thật là "sự lựa chọn" của mỗi cá nhân trong một hoàn cảnh nhất định nào đó. Như một thiên thần trong phim "Touch by an angle" đã nói: "Hãy nói sự thật với một tấm lòng thương yêu và không nhất thiết phải hoàn toàn là sự thật". Có lẽ, cách tốt nhất khi phải đối diện với sự lựa chọn giữa "giả & thật" thì ta nên dùng cái đầu để gạt lọc những gì cần nói ra và dùng trái tim gạt lọc lại thêm một lần nữa những điều phải nói.... Mặc dù "thuốc đắng dã tật" nhưng "lời thật cũng có thể mất lòng". Và không nói sự thật thì không nhất thiết là đồng nghĩa với nói dối hay nói sai sự thật. Trong quan hệ giữa người và người có lẽ tốt nhất là nên nói sự thật với một tấm lòng thương yêu. Một lời nói mà giúp ích được cho người khác thì mình cũng cảm thấy hạnh phúc phải không các bạn?